

ZVÍDAVOST ŽÁKŮ DRUHÉHO STUPNĚ: SROVNÁVACÍ STUDIE

CURIOSITY IN LOWER SECONDARY STUDENTS: A COMPARATIVE STUDY

**Matúš Kurian, Helena Beranová, Daniela Hančlová,
Miroslava Hapalová, Roman Lyach, Ondřej Šteffl**

Scio Research, Praha

Abstrakt

Zkoumáme zvědavost žáků 7.–9. ročníku v síti ScioŠkol a mimo ní v dimenzích radostné objevování a deprivacní senzitivita. Data byla získána od 774 žáků (278 ze ScioŠkol, 496 z jiných škol). Výsledky ukazují významně vyšší míru obou typů zvědavosti u žáků ScioŠkol a výraznější tendenci k mezioborovému propojování informací. Rozdíly mohou souviset s častější expozicí situacím vyžadujících hledání alternativních řešení. Na základě dat jsme vyloučili vliv rodičovské podpory, wellbeingu, přístupu k chybám a růstového nastavení.

Sekundárně jsme zjistili genderové rozdíly v depresivitě, úzkostnosti a emocionálním diskomfortu při děláních chyb, se značně vyššími hodnotami u dívek. Rozdíly v emočním prožívání naznačují potřebu diferencovaného přístupu při podpoře explorativního chování.

Klíčová slova: zvědavost, wellbeing, pedagogické přístupy, genderové rozdíly

Abstract

We examine curiosity in grades 7–9 within and outside the ScioŠkoly network, focusing on Joyful Exploration and Deprivation Sensitivity. Data from 774 students (278 from ScioŠkoly, 496 from other schools) show significantly higher levels of both curiosity types in ScioŠkoly students and stronger cross-domain knowledge integration. These differences may relate to more frequent exposure to alternative solution seeking at ScioŠkoly. We found no differences in parental support, well-being, approach to errors, or growth mindset.

Gender differences emerged in depression, anxiety, and error-making-related emotional discomfort, with higher values in girls, suggesting the need for differentiated support of exploratory behavior.

Keywords: *curiosity, wellbeing, pedagogical strategies, gender differences*

1 ÚVOD

Literatura dokládá, že zvědavost pozitivně ovlivňuje akademické výsledky (von Stumm et al., 2011) a vykazuje pozitivní souvislost s psychickou pohodou (Kashdan et al., 2020). Pro pochopení vývoje zvědavosti a faktorů, které ji ovlivňují, jsme v roce 2024 zahájili longitudinální výzkum v síti základních ScioŠkol. S cílem verifikovat naše zjištění jsme sběr dat rozšířili i mimo síť ScioŠkol. Tato architektura nám jako vedlejší produkt umožňuje i analýzu rozdílů mezi oběma skupinami škol, kterou předkládáme čistě deskriptivně bez hodnocení efektivity jednotlivých vzdělávacích přístupů.

2 TEORIE

Engel (2015, s. 17, 53, 104) popisuje zvědavost jako osobnostní charakteristiku, která se vyvíjí v průběhu celého života. Současný výzkum rozlišuje dva základní typy zvědavosti: radostné objevování (I-typ) a deprivační senzitivitu (D-typ) (Litman & Pezzo, 2007; Kashdan et al., 2020). Radostné objevování se projevuje zkoumáním neznámého prostředí bez očekávání prospěchu, zatímco deprivační senzitivita popisuje chování vedoucí k eliminaci informační meze-ry (Litman & Pezzo, 2007; Kashdan et al., 2020). Tyto typy mají odlišné vztahy s kritickým myšlením – zatímco radostné objevování podporuje funkční epistemickou skepsi, deprivační senzitivita vede naopak k otevřenosti vůči vágním tvrzením a misinformacím (Zedelius et al., 2022). Zvědavost také souvisí s úzkostností a depresivitou, které v období dospívání vykazují výrazně vyšší prevalenci a závažnější dopady u dívek (Klaufus et al., 2022).

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkum byl realizován u žáků 7.–9. ročníku ZŠ. V síti ScioŠkol (N=278, 15 škol) proběhl sběr dat na jaře 2024; zahrnuty byly všechny. Sběr mimo síť ScioŠkol (N=496, 14 škol) byl z logistických důvodů realizován na podzim. Tyto školy byly vybrány náhodným stratifikovaným výběrem (strata: velikost,

zřizovatel). Účast žáků byla podmíněna informovaným souhlasem rodičů. Data o zvědavosti byla měřena přeloženou a modifikovanou 5bodovou škálou 5DCR (Kashdan et al., 2020). Další škály měřily domény: vztahy, struktury (učební autonomie, pedagogické přístupy), návyky/postoje a wellbeing (úzkostnost, depresivita). Tyto konstrukty byly měřeny 4 a 5bodovými Likertovými škálami. Statistická analýza zahrnovala výpočet Pearsonových korelací s Benjamini-Hochbergovou korekcí a meziskupinové srovnání průměrů pomocí Welchova t-testu. Velikosti rozdílů mezi skupinami jsme vyjádřili pomocí Cohena d.

4 VÝSLEDKY

Ve srovnání s druhou skupinou dosahovali žáci ScioŠkol významně vyšších hodnot v radostném objevování ($d = 0,35$, $p < 1 \times 10^{-5}$) i v deprivaci senzitivitě ($d = 0,23$, $p < 0,005$). Žádné významné rozdíly se nezjistily ve sdílení mezi dětmi a rodiči, rodičovské podpoře zájmů, úzkostnosti, depresivitě, ani v postojích k chybování a růstovému nastavení. Významné rozdíly se ukázaly v tendenci propojovat informace napříč obory ($d = 0,44$, $p < 1 \times 10^{-6}$) a vystavení pedagogickým přístupům podporujícím hledání alternativní řešení ($d = 0,32$, $p < 1 \times 10^{-4}$). Radostné objevování korelovalo s rodičovským sdílením, podporou zájmů a pedagogickými přístupy ($r = 0,20$ – $0,30$). Depresivita vykazovala negativní souvislost ($r = -0,20$). Tyto vztahy byly konzistentní napříč typy škol. Korelace s deprivací senzitivitou byly obecně slabší ($r \approx 0,15$ – $0,22$).

Genderový rozdíl v depresivitě, úzkostnosti a diskomfortu při děláni chyb byly velmi vysoké ($p < 10^{-9}$, $d \approx 0,65$) v neprospěch dívek.

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Žáci ScioŠkol vykazovali vyšší míru obou typů zvědavosti. Nenašli jsme rozdíly v podpoře rodiči, wellbeingu, přístupu k chybám ani v růstovém nastavení. Rozdíly se však ukázaly ve frekvenci hledání alternativních řešení a propojování poznatků napříč oblastmi. To naznačuje vliv pedagogických přístupů podporujících hledání alternativní řešení na rozvoj zvědavosti.

Korelace mezi zvědavostí a rodičovským zapojením, pedagogickými přístupy a indikátory wellbeingu jsou konzistentní napříč různými školami, což naznačuje spolehlivost těchto vztahů.

Genderové rozdíly ve wellbeingu odpovídají literatuře; rozdíly v prožívání chyb si vyžadují další pozornost.

Pokračování výzkumu v dubnu 2025 se zaměří na postoje k děláni chyb, učební autonomii a socioekonomický status. Výzkum v této oblasti by dále posílila existence spolehlivého nedotazníkového nástroje na měření zvědavosti.

PODĚKOVÁNÍ A DEKLARACE NEZÁVISLOSTI

Autoři deklarují, že Scio Research je dceřinou organizací společnosti Scio, která vlastní a provozuje síť ScioŠkol. V této situaci vidíme možné pochybnosti ohledně nezávislosti našeho výzkumu a reflektujeme je. V souladu s naším etickým kodexem pro zajištění transparentnosti a reprodukovatelnosti zpřístupníme dataset a zdrojový kód do srpna 2025.

6 LITERATURA

- Engel, S. (2018). *Hungry mind: The origins of curiosity in childhood*. Harvard University Press.
- Kashdan, T. B., Disabato, D. J., Goodman, F. R., & McKnight, P. E. (2020). The five-dimensional curiosity scale revised (5DCR): Briefer subscales while separating overt and covert social curiosity. *Personality and Individual Differences*, 157, 109836. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.109836>
- Klaufus, L., Verlinden, E., van der Wal, M., Cuijpers, P., Chinapaw, M., & Smit, F. (2022). Adolescent anxiety and depression: Burden of disease study in 53,894 secondary school pupils in the Netherlands. *BMC Psychiatry*, 22(1). <https://doi.org/10.1186/s12888-022-03868-5>
- Litman, J. A., & Pezzo, M. V. (2007). Dimensionality of Interpersonal Curiosity. *Personality and Individual Differences*, 43(6), 1448–1459. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.04.021>
- von Stumm, S., Hell, B., & Chamorro-Premuzic, T. (2011). The hungry mind. *Perspectives on Psychological Science*, 6(6), 574–588. <https://doi.org/10.1177/1745691611421204>

Zedelius, C. M., Gross, M. E., & Schooler, J. W. (2022). Inquisitive but not discerning: Deprivation curiosity is associated with excessive openness to inaccurate information. *Journal of Research in Personality*, 98, 104227. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2022.104227>